

SERRA D'OR

DOSSIER «ROBOTS, CÍBORGS, POSTHUMANS» VÍCTOR MARTÍNEZ-GIL, INÉS MACPHERSON,
JAUME CREUS, ARES CUCURELL, A. MUNNÉ-JORDÀ, JOAQUIM NOGUERO

ENTREVISTA «GEMMA MARFANY» CRISTINA JUNYENT COMIC «CHRIS WARE» FÈLIX EDO TENA
LLETRES «JOAN DE SAGARRA» JOAQUIM ROGLAN, NARCÍS GAROLERA

CINEMA «CELIA RICO» ARNAU MARTÍN – «JAUME CLARET MUXART» TARIQ PORTER

MARIÀ VAYREDA I EL MODERNISME «DE BONA MENA»

Una ressenya de **GUADALUPE ORTIZ DE LANDĀZURI**

Marià Vayreda. *Quatre tipus. Notes per a una novella*. Curador: Jordi Plens i Peig. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2025.

Les vicissituds del text de Marià Vayreda que Jordi Plens i Peig presenta en aquest llibre parlen sobradament de l'ambient literari i social de la Catalunya de la segona meitat del segle XIX i de l'encaix dels artistes i dels moviments ideològics i estètics que sorgien i que s'anaven obrint cap a espais cada cop més agosarats, més permeables a les tendències europees. Les tensions i ansietats que afloren en aquests moments troben resistència en els plantejaments del conservadorisme més o menys ranci, estàtic, immobiliista... En aquesta lluita es troba Marià Vayreda, que no aconsegueix entreveure totalment les aspiracions dels diversos modernismes que apunten per fer-se un lloc i que més endavant dominaran la situació.

El recorregut ideològic i polític de Vayreda arrenca significativament amb la participació a dinou anys en la darrera guerra carlina (1872-1876) i que, en acabar, va derivar en un breu exili a París. L'evolució de l'artista olotí des de llavors es mourà entre diversos fronts ideològics, sense arribar mai als extrems que el voltaven al llarg de la seva curta vida. Fent balanç, el curador de l'obra destaca que l'opció política de Vayreda

finalment serà d'un catalanisme conservador, regionalista.

En aquell espai bullent de tendències rebé la influència més o menys directa d'alguns personatges —ideòlegs— contemporanis, com Torras i Bages, que defensava una estètica i un art cristià, de propaganda, i que reaccionava contra els postulats de Valentí Almirall i la proposta modernista. La vida de Vayreda estarà marcada també per l'influx d'algunes entitats, especialment el Centre Catalanista d'Olot. El Cercle Artístic de Sant Lluc, a Barcelona, li servirà de referent, contraposat al Cercle Artístic de Barcelona, que aglutinava els artistes més avançats que seran propulsors del Modernisme.

El curador en el seu estudi destaca que Marià Vayreda en aquest text fa un pas definitiu tot renunciant a fer quadres descriptius i es decanta, ja des del títol, per aproximar-se tímidament a la novella de caire modernista. Fa un pas del pintoresquisme pur a l'interès directe per la novella, com queda clar en l'especificació del títol: «Notes per a una novella». S'acosta així al que anomenarà un cert modernisme «de bona mena».

Jordi Plens i Peig situa la narració de Vayreda amb dos personatges bàsics que es presenten contraposats: un jove d'idees avançades —un artista modernista— i el seu oncle, vell

rector de poble que sustenta la tradició, l'immobilisme. Aquell jove podria ser sense dificultat l'*alter ego* de l'autor.

Vayreda juga un xic amb la possibilitat de veure's ell mateix com un escriptor modernista. Amb aquest debat inicial, l'autor olotí assenyalava la tensió tradició/modernitat i els valors vitals associats: progrés, aventura, novetat, risc, enfront de seguretat, conformisme, comoditat, viure mirant al passat, conviccions inamovibles...

L'escriptor olotí planteja resoldre aquest conflicte? O més aviat es queda en una posició d'equilibri sostingut, sense acabar d'obrir-se a la modernitat?

Anteriorment, el desembre de 1895, Vayreda va encunyar l'expressió «modernista de bona mena» en ressenyar una novella de J. Berga i Boix. Potser era una tímida acceptació d'un cert modernisme.